

El document del mes

Expedient general de lleves. Reemplazo de 1925

JORDI ENFEDAQUE I NOVELL
SERVEI D'ARXIU MUNICIPAL

Com és sabut, l'Ajuntament de Sant Carles de la Ràpita va perdre el seu fons documental municipal durant els malaurats fets de l'abril de 1938 que va comportar, entre altres coses, la crema dels documents de l'arxiu. Per tant, trobar documents anteriors a aquesta data és descobrir una veritable joia. Per norma general, aquestes troballes són un simple exemple d'algun tipus de procediment o papers solts totalment descontextualitzats dels expedients dels quals formaven part. Però tenim una petita excepció: la gestió de les lleves. Aquests expedients configuren una sèrie documental que abraça els reemplaçaments de 1921 a 2002. I per això és tan singular, perquè conserva la documentació dels 18 anys anteriors a l'entrada dels nacionals a la Ràpita¹.

El que és curiós, és que aquesta documentació, que podria ser la realment sensible per al nou ocupant nacional, fos de la poca que es va poder extreure de la pira crematòria. I sobretot la que podia donar més informació sobre les quintes dels soldats que van participar en la Guerra Civil, ja que era la més

propera en el temps i la que més interessava eliminar al bàndol que es retirava.

Per a moltes generacions no cal que s'expliqui a què feien referència aquests expedients, ja que fins l'any 2001, els joves majors d'edat eren cridats a realitzar el servei militar obligatori i formar part de l'exèrcit regular espanyol. L'Ajuntament s'encarregava de gestionar el reclutament, que es realitzava anualment. I en el moment del document, la nostra administració també s'encarregava de

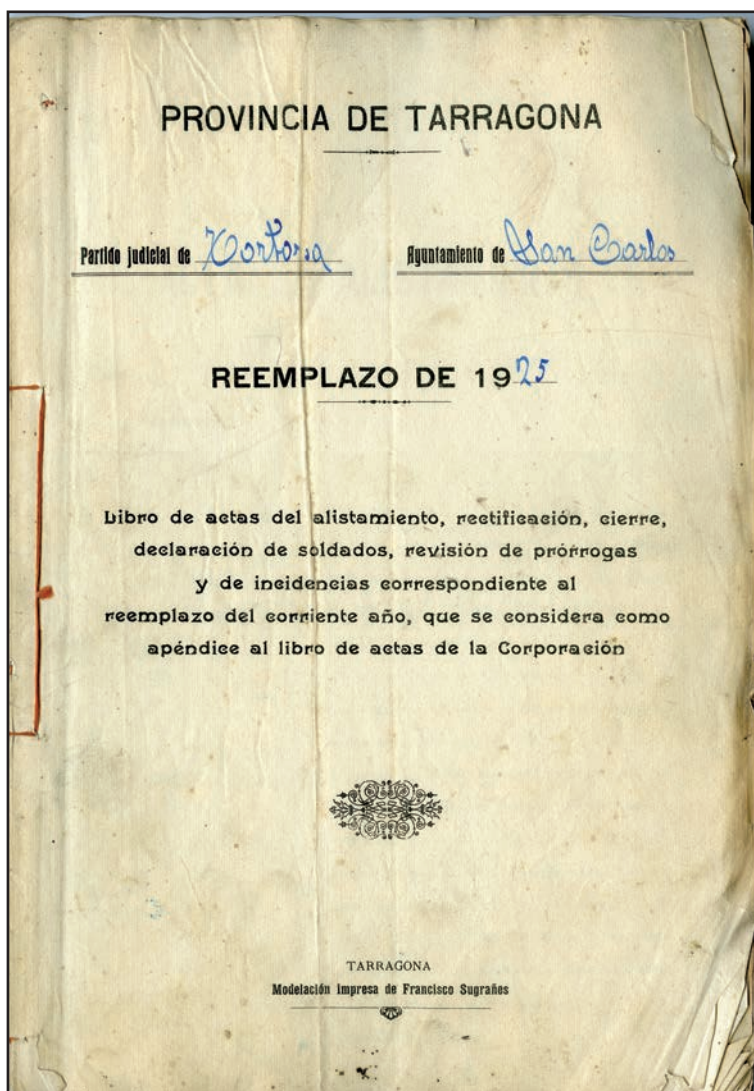
gestionar les pròrrogues o les excepcions d'incorporació a files.

Aquest reclutament va anar canviant amb el pas dels anys i, justament el reemplaçament de 1925, estrenava nova legislació, amb el *Real Decreto Ley de bases de 29 de marzo de 1924, relativa al reclutamiento y reemplazos del Ejército*². Entre altres, es fixava el temps de permanència a files en 2 anys i 18 anys de disponibilitat cap a l'exèrcit³.

L'expedient agrupa les actes i algun document que va participar en

la seva tramitació (actes d'allistament, rectificacions, revisions de pròrrogues, etc.). La situació inicial de la lleva, ens presenta una Acta d'allistament amb 34 mossos nascuts l'any 1904 i que aquell 1925 anaven a complir els 21 anys, és a dir, la majoria d'edat. Aquesta primera acta de l'onze de gener de 1925, se li afegeixen l'acta de rectificació de l'u de febrer i la de tancament en vint-i-dos de febrer, sense cap modificació d'inclusió o exclusió.

Segueix l'expedient amb l'acta de classificació i declaració de soldats, que conté les dades personals de tots els mossos, conjuntament amb el reconeixement físic, els motius que declaraven per a una

Portada de l'expedient del reemplaçament de 1925

possible exclusió i la declaració d'utilitat per al servei. En aquesta acta hi ha un seguit de mossos que demanen ser exclosos del servei militar. En la majoria de casos les raons al·legades estan relacionades amb la pobresa i les càrregues familiars, com ara mantenir pares vidus, ser fill únic, tenir germans amb minusvalies, etc. En una d'aquestes demandes s'al·lega l'alçada del mosso, però justament el nou Reial Decret Llei del 29 de març donava més pes a qüestions com el raquitisme o l'obesitat, per tant la petició no s'acomplirà⁴.

Seguit es fa la crida dels mossos procedents d'allistaments anteriors que havien estat exclosos per raons semblants a les al·legades en l'allistament en curs. Són mossos dels reemplaçaments del 1922 al 1924 els quals segueixen presentant la mateixa tipologia de raons ja que havíem vist anteriorment per a seguir sent exclosos del servei.

La suma d'uns i altres presenta 25 casos a resoldre, dels quals no rebran la pròrroga o l'exclusió temporal 7 mossos del reemplaçament de 1925, mentre que en la resta d'anys es mantindrà la gran majoria d'excepcions a files.

Seguit, l'expedient dona també molta informació sobre la composició de la corporació (alcalde i regidors⁵) i sobre altres personatges que participen en l'allistament: el jutge municipal (Román Gimeno), el "cura párroco" (Tomás Caballer), el secretari municipal (Higinio Domingo), el metge titular (Manuel Gómez) i el Tallador (Domingo García), que no va caler que intervingués.

Cal dir que aquesta documentació ha pogut ser tractada arxivísticament i catalogada gràcies a la Campanya de Voluntariat de l'Arxiu Municipal iniciada aquest 2015 i a la bona feina realitzada per la voluntària Núria Vidal Bover, a qui cal agrair la seva dedicació.

¹ Gràcies al BOPT Núm. 307 del 27/12/1925, sabem que aquell any, l'arxiu municipal conservava: *Libros de actas de alistamiento y demás operaciones en el reemplazo de 1907 a 1924, documentos de quintas de los años 1911 a 1924 y un legajo documentos quintas años 1851 a 1859*. I a secretaria: *un libro de Actas de reemplazo 1925* (justament el protagonista d'aquest document del mes) *y un legajo conteniendo impresos varios de quintas*.

² Que modifica la *Ley de reclutamiento y reemplazo del ejército, de 27 de febrero de 1912, conforme a la ley de Bases de 29 de junio de 1911 y el Real Decreto, de 2 de diciembre, aprobando el Reglamento para la aplicación de la Ley de 27 de febrero de 1912*.

³ JIMÉNEZ GUERRERO, José; *La emigración clandestina durante el proceso de reclutamiento militar. El caso de Málaga en el segundo tercio del siglo XIX*; Anales de Historia Contemporánea Núm. 21: Març de 2005.

⁴ MOLINA LUQUE, J. Fidel; *Quintas y servicio militar: Aspectos sociológicos y antropológicos de la conscripción (Lleida, 1878-1960)*; Universitat de Lleida. 1998.

⁵ Signa com a alcalde Ramon Duch i com a regidors: Manuel Castellá, José J. Cabanes, Juan Castellá, José Baro, Camilo Casellá, Mariano Castellá, José Barberá, Agustín Masía, Juan Ginata i Juan Roig.

arquitecte tècnic
gabinet topogràfic
pèrit taxador

pacocarlesguàrdia
oficina i
assessoria
d'arquitectura
tècnica

mòbil 657 812 689
avgda. pare castro, 15
43540 sant carles de la ràpita
tel. 977 741 508 - fax 977 744 793
pcarloes@rapitaxa.com
nif 40906583-w

arquitecte tècnic
direcció d'obres
control de qualitat
coordinació de seguretat i salut
reformes
casetes de camp
cèdules d'habitabilitat
certificats i informes
segregacions
divisions horitzontals
legalitzacions
certificats d'eficiència energètica

gabinet topogràfic
amidaments de tota classe de finques
(rústiques i urbanes)
aixecaments de plànols
particions i segregacions
parcel·lacions
deslindes veïnals
rectificacions de superfícies
(cadastre, escriptures de propietat, ...)

pèrit taxador
valoracions immobiliàries